

De fide

Περὶ πίστεως

Ὁ Κύριος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς εἰς τελείαν πίστιν ἀγαγεῖν βουλόμενος ἔλεγεν· ὁ ἐν ὀλίγῳ πιστός, καὶ ἐπὶ πολλῶ πιστός ἐστι· καὶ ὁ ἐν ὀλίγῳ ἄπιστος, καὶ ἐν πολλῶ ἄπιστός ἐστι. Τί ἐστι τὸ ὀλίγον, καὶ τί ἐστι τὸ πολὺ; Τὸ ὀλίγον, τὰ τοῦ αἰῶνος τούτου εἰσὶν ἐπαγγέλματα, ἅπερ ὑπέσχετο παρασχεῖν τοῖς πιστεύουσιν αὐτῷ, οἷον τροφάς, ἐνδύματα καὶ τὴν λοιπὴν τοῦ σώματος ἀνάπαυσιν, ἢ ὑγίαν καὶ τὰ τοιαῦτα, προστάξας μὴ μεριμνᾶν ὅλως περὶ τούτων, ἀλλὰ τῇ ἐπ' αὐτὸν πεποιθήσει ἐλπίζειν τὸν εἰς αὐτὸν καταφεύγοντα. Τὸ δὲ πολὺ, τὰ τοῦ αἰωνίου καὶ ἀφθάρτου αἰῶνος δωρήματα, ἅπερ ὑπέσχετο παρασχεῖν τοῖς πιστεύουσιν αὐτῷ καὶ ἀδιαλείπτως περὶ ἐκείνων μεριμνῶσι καὶ αἰτοῦσιν. Ὅτι ἐνετείλατο· ὑμεῖς δέ, φησίν, ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ μόνον καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ ταῦτα πάντα προσ 328 τεθήσεται ὑμῖν· ὅπως ἐκ τῶν ὀλίγων καὶ προσκαίρων δοκιμασθῆ ἕκαστος, εἰ πιστεύει Θεῷ· ὅτι ἐπηγγείλατο παρέχειν, ἡμῶν ἀμερίμων περὶ τὰ τοιαῦτα ὄντων, καὶ μόνον περὶ τῶν μελλόντων καὶ αἰωνίων τὴν φροντίδα ἐχόντων. Ἐκαστος γάρ, ἐν τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν ὁ Κύριος, εἰ πιστεύει, περὶ τῶν προσκαίρων δοκιμάζεται καὶ ἐλέγχεται. Πῶς; Ἄκουε. Πιστεύειν λέγεις καὶ βασιλείας οὐρανῶν καταξιούσθαι καὶ υἱὸς Θεοῦ γενέσθαι, γεννηθεὶς ἄνωθεν, καὶ συγκληρονόμος Θεοῦ γενέσθαι καὶ αἰῶνας ὅλους συμβασιλεύειν Χριστῷ καὶ τρυφᾶν ἐν φωτὶ ἀρρήτῳ ἐν ἀπεράντοις καὶ ἀναριθμήτοις αἰῶσι, ὡς ὁ Θεός; Πάντως ἐρεῖς, ναί, διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν καὶ ἀναχωρήσας τοῦ βίου, ἑαυτὸν τῷ Χριστῷ ἐξέδωκα. Δοκίμασον τοίνυν σεαυτὸν, μήποτε σε μέριμναι βιωτικαὶ καὶ γήϊναι κατέχουσιν ἔτι καὶ φροντίς πολλὴ περὶ τῆς τοῦ σώματος τροφῆς καὶ ἐνδύσεως καὶ τῆς λοιπῆς ἐπιμελείας καὶ ἀναπαύσεως, τῇ σῆ δυνάμει περιγινόμενος καὶ προνοούμενος σεαυτοῦ, ἅπερ προσετάχθης ὅλως περὶ αὐτῶν μὴ μεριμνήσαι. 329 Εἰ γὰρ πιστεύεις τὰ αἰώνια καὶ ἀθάνατα καὶ παράμονα καὶ ἄφθαρτα λήψεσθαι, πόσω μᾶλλον ταῦτα τὰ παρερχόμενα καὶ γήϊνα, ἅπερ ὁ Θεὸς ἔδωκε τοῖς θηρίοις καὶ πετεινοῖς καὶ ἀσεβέσιν ἀνθρώποις; Οὐ πιστεύεις παρασχέσθαι σοὶ τὸν Κύριον; Ὅσπερ γὰρ καὶ ἐνετείλατο τοῦ μὴ μεριμνᾶν, εἰπὼν· μὴ μεριμνήσητε, τί φάγετε ἢ τί περιβάλλεσθε· ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητεῖ· ὑμῶν γὰρ οἶδεν ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος, ὅτι χρῆζετε τούτων ἀπάντων. Καὶ ἐπάγει, ὄνειδίζων ὀλιγοπίστους· ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν, οὔτε θερίζουσι, καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά. Πόσω μᾶλλον διαφέρετε τῶν πετεινῶν; Καὶ πάλιν ἐπασφαλιζόμενος λέγει· μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὐριον. Εἰ δὲ ἔτι περὶ τούτων μεριμνᾶς καὶ οὐκ ἐνεπίστευσας ἑαυτὸν τῷ λόγῳ αὐτοῦ, γινῶθι ὅτι τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, ἅπερ ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἀκμὴν οὐκ ἐπίστευσας λαβεῖν, καὶ νομίζεις πιστεύειν, ἐν τοῖς μικροῖς καὶ φθαρτοῖς ἄπιστος εὕρισκόμενος. Καὶ πάλιν· ὡσπερ τὸ σῶμα τιμιώτερόν ἐστι τοῦ ἐνδύματος, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τιμιωτέρα ἐστὶ τοῦ σώματος. 330 Πιστεύεις τοίνυν, ὅτι ἡ ψυχὴ σου ὑπὸ Χριστοῦ ἴασιν δέχεται ἀπὸ τῶν αἰωνίων καὶ ἀθεραπεύτων παρὰ ἀνθρώποις τραυμάτων, τῶν παθῶν τῆς ἀτιμίας, δι' ἣν καὶ ἦλθεν ἐνταῦθα ὁ Κύριος, ἵνα νῦν τὰς ψυχὰς τῶν πιστευόντων θεραπεύσῃ ἐκ τῶν ἀνιάτων παρὰ ἀνθρώποις παθῶν, καὶ καθάρσῃ ἐκ τοῦ ρύπου τῆς λέπρας τῆς κακίας ὁ μόνος θεραπευτὴς καὶ ἀληθινὸς Ἴατρός; Ἐρεῖς πάντως· πιστεύω· εἰς τοῦτο γὰρ ἔστηκα, καὶ ταύτην ἔχω τὴν προσδοκίαν. Γινῶθι τοίνυν ἐρευνήσας ἑαυτὸν, μήποτε σε τὰ σαρκικὰ πάθη πρὸς ἰατροὺς γηϊνοὺς ἀποφέρει, ὡς Χριστοῦ ᾧ ἐπίστευσας μὴ δυναμένου σε θεραπεῦσαι. Εἶδες πῶς σεαυτὸν ἀπατάς! Ὅρας ὅτι νομίζεις πιστεύειν, μηδέπω πιστεύων, ὡς δεῖ, ἐξ ἀληθείας; Εἰ γὰρ

τὰ αἰώνια καὶ ἀθεράπευτα τῆς ἀθανάτου ψυχῆς τραύματα καὶ πάθη κακίας ἐπίστευσας ὑπὸ Χριστοῦ θεραπεύεσθαι, ἄρα ἀδυνατεῖ θεραπεύειν καὶ τὰ πρόσκαιρα τοῦ σώματος πάθη τε καὶ νοσήματα, ἂν πρὸς αὐτὸν μόνον καταφεύγῃς, ὑπεριδῶν ἱατρικῶν ἐπιτηδευμάτων; Ὁ γὰρ τὴν ψυχὴν κτίσας, αὐτὸς καὶ τὸ σῶμα πεποίηκε· καὶ ὁ ἐκείνην τὴν ἀθάνατον ἰώμενος, αὐτὸς καὶ τὸ σῶμα δύναται ἀπὸ τῶν προσκαί 331 ρων παθῶν καὶ νοσημάτων θεραπεῦσαι. Ἀλλὰ πάντως ἐρεῖς μοι· ταῦτα ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς θεραπείαν τῷ σώματι, τὰς τε βοτάνας καὶ γῆς φάρμακα καὶ ἱατρῶν ἐπιτηδεύματα πρὸς τὰ τοῦ σώματος πάθη, προευντροπέισαι τῷ ἀπὸ γῆς ὄντι σώματι ἐκ τῶν τῆς γῆς διαφόρων εἰδῶν οἰκονομήσας. Σύμφημι κάγω οὕτως ἔχειν. Ἀλλὰ γνῶθι, τίσι ταῦτα δέδοται καὶ τίσιν ὠκονομήθη. Ὁ Θεός, κατὰ πολλὴν καὶ ἄπειρον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν καὶ χρηστότητα, ἐκπεσόντος τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς ἐντολῆς, ἧς εἴληφε, καὶ ὑπὸ τὴν ἀπόφασιν τῆς ὀργῆς γεγονότος, καὶ ὡς περ εἰς αἰχμαλωσίαν καὶ ἐρημίαν καὶ μέταλλόν τι ἐκ τῆς τρυφῆς τοῦ παραδείσου εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἐξορισθέντος, καὶ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ σκότους γεγονότος, καὶ ἀπίστως διὰ τῆς πλάνης τῶν παθῶν ὑπὸ πάθη καὶ νοσήματα τῆς σαρκὸς περιπέπτωκεν, ὁ πρὶν ἀπαθῆς καὶ ἄνοσος δηλονότι, καὶ πάντες οἱ ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντες τοῖς αὐτοῖς πάθεσι πεπτωκότες, ὠκονόμησε ταῦτα νῦν τοῖς ἀσθενέσι καὶ ἀπίστοις, μὴ βουληθεὶς παντελῶς ἐξολοθρεῦσαι τὸ ἁμαρτωλὸν τῶν ἀνθρώπων γένος, διὰ πολλὴν χρηστότητα, ἀλλ' ἔδωκεν εἰς ψυχαγωγίαν καὶ ἐπιμέλειαν 332 καὶ θεραπείαν τοῦ σώματος τοῖς τοῦ κόσμου τούτου ἀνθρώποις τοῖς ἔξω πᾶσι· ἐκείνοις γὰρ συνεχώρησε τούτοις χρᾶσθαι, τοῖς τῷ Θεῷ μηδέπω δυναμένοις ἑαυτοὺς ἐξ ὄλου ἐμπιστεύειν. Σὺ δὲ ὁ μονάζων, ὁ προσεληλυθὼς Χριστῷ καὶ υἱὸς Θεοῦ βουλόμενος εἶναι καὶ ἄνωθεν ἐκ Πνεύματος γεννηθῆναι καὶ ἀνώτερος τοῦ πρώτου καὶ ἀπαθοῦς ἀνθρώπου, καὶ μείζονας ἐπαγγελίας ἐκδεχόμενος, τὴν τοῦ Κυρίου ἐπιδημίαν τῆς εὐδοκίας, καὶ ξένος τοῦ κόσμου τούτου γενόμενος, καὶ καινότεραν τινὰ καὶ ξένην πίστιν καὶ ἔννοιαν καὶ πολιτείαν, παρὰ πάντας τοὺς τοῦ κόσμου ἀνθρώπους, κεκτήσθαι ὀφείλεις· ἐπεὶ ἐὰν οὕτως, ὡς καὶ πάντες, διάγῃς, οὐδὲν διαφέρεις τῶν κοσμικῶν. Εἰ δὲ καὶ ὁ κόσμος γαμεῖ, ἐσθίει καὶ πίνει, χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ κέχρηται, ἐμπορίαις, τέχναις, πλούτῳ· ἄπερ πάντα ὠκονόμησεν ὁ Θεὸς τῷ ἀνθρώπῳ πεσόντι ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Οὐ γὰρ ἄνευ Θεοῦ τι τῶν ἐν χρήσει οἰκονομηθέντων τοῖς ἀνθρώποις ἐροῦμεν εἶναι. Σὺ δὲ πάντων τούτων ἐκτὸς γέγονας διὰ τὴν εἰς Χριστὸν τελείαν εὐαρέστησιν. Οὐ 333 τῷ δὴ καὶ τῆς τοῦ κόσμου τῶν παθῶν θεραπείας, ἱατρικῶν τε ἐπιτηδευμάτων ἐκτὸς εἶναι ὀφείλεις, ὡς προσπεφευγὼς Χριστῷ, τῷ πάντα παρέχειν τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις ἐπαγγελαμένῳ. Εἰ δὲ τὰ αὐτὰ τῷ κόσμῳ φρονεῖς καὶ πάσχεις, ὅμοιος αὐτῶν ἔτι τυγχάνεις, ἄπιστος, νομίζων εἶναι πιστὸς καὶ οἰκεῖος Χριστοῦ. Καινῆς γὰρ καὶ ξένης προαιρέσεως καὶ πίστεως καὶ ἀναστροφῆς καὶ πολιτείας, παρὰ πάντα τὸν κόσμον, ὀφείλεις ἐπιμελήσασθαι καὶ τυχεῖν ὁ βουλόμενος τελείως εὐαρεστήσῃ Χριστῷ καὶ τοῖς ἵχνεσιν αὐτοῦ ἐξακολουθησῆσαι καὶ τὰ ἐναντία φρονεῖν τῶν τοῦ αἰῶνος τούτου ἀνθρώπων, ἐπειδὴ καινὴν καὶ παράδοξον ἀκοὴν ἐπίστευσας, αἰωνίων ἀγαθῶν ἐπαγγέλματα καὶ πόλεως οὐρανοῦ κληρονομίαν καὶ βασιλείας ἀκηράτου καὶ τρυφῆς διηνεκοῦς καὶ αἰωνίου ἀπολαύσεως, καὶ καρδίας ἀγιασμὸν καὶ διὰ Πνεύματος παντελῆ σοι γενομένην κάθαρσιν. Ὁ γὰρ βουλόμενος ἐξ ἀληθείας Χριστοῦ εἶναι ἄνθρωπος καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐλπίζων ἐπιτυχεῖν, τοὺς πόνους καὶ τὰς θλίψεις πλοῦτον ἡγεῖσθαι μετὰ χαρᾶς ὀφείλει, καὶ τὴν κακουχίαν ἀνάπαυσιν, τὴν σκληρὰν δίαιταν τρυφῆν, τὸ ὄνειδος τιμὴν καὶ τὰς ὕβρεις 334 δόξαν λογίζεσθαι· αὕτη γὰρ ἐστὶ τῶν τοῦ Θεοῦ δούλων ἡ δόξα, τῶν τῷ Κυρίῳ αὐτῶν ἀκολουθούντων καὶ τοῖς αὐτοῦ λόγοις πειθομένων. Ἀλλ' οὐ μόνον τὸ ὄνειδος ὁ ἀγωνιστῆς καὶ στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ φέρειν ὀφείλει, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀπαντήσῃ πλοῦτος, ὡς κοπρίαν βδελύσσεσθαι προσήκει· ἐὰν δόξα καὶ ἀρχή, μὴ ἐπαρθῆ καὶ

τυφωθῆ· ἐὰν ἔπαινοι καὶ τιμαὶ ἀνθρώπων, ὡς οὐ δέοντα οὕτως ἠγεῖσθαι· μᾶλλον δὲ ἐν τούτοις θλίβεσθαι τοῖς νομιζομένοις ἐνδόξοις, καὶ ἐπ' ἐκείνοις χαίρειν καὶ ἠδεσθαι τοῖς ἐν κόσμῳ ἀτίμοις. Δύναται γὰρ ἔσθ' ὅτε ὄνειδος μὲν ἐνεγκεῖν, δόξας δὲ καὶ τιμὰς μὴ ἐνεγκεῖν, ἀλλ' ἐπαρθῆναι καὶ ἑαυτοὺς ἐκστήναι καὶ τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης τὴν ταπεινὴν ἀφιέναι, ὡς φησὶν ὁ Παῦλος· διὰ τῶν ὄπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, ὅπως τῶν ἀμφοτέρων ἀπάντων πραγμάτων δοκιμαζόντων αὐτὸς ἴσος καὶ ἄσειστος τυγχάνῃ, ἑαυτοῦ μηδέπω ἐξιστάμενος. Τὸν γὰρ ὄντως εὐαρεστήσαι τῷ Κυρίῳ βουλόμενον, οὕτως εἶναι δεῖ, καὶ τὸν ἀγῶνα τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως οὕτω τελειῶ 335 σαι. Ὡσπερ οὖν ὁ ἄκμων τυπτόμενος ἀεὶ οὐκ ἐνδίδωσιν, οὐδὲ κοιλωμάτων τύπους δέχεται εἰς ἑαυτόν, ἀλλ' ἔστιν ὁ αὐτὸς ἴσος ἀεὶ· οὕτω καὶ ὁ χριστιανίζειν βουλόμενος, εἰς τὰς διαφόρους θλίψεις τε καὶ τοὺς πειρασμούς, ἥτοι τὰς ἐξωθεν τῶν ἀνθρώπων ἐπαγομένας ὕβρεις ἢ διωγμούς ἢ ζημίας ἢ τινα τοιαῦτα, ἥτοι τὰς ἐνδοθεν ὑπὸ τῶν τῆς κακίας πνευμάτων διαφόρως ἐπαγομένας, μενέτω οὖν ἴσος, φέρων γενναίως πάντα τὰ ἐπερχόμενα. Ὁχύρωμα καὶ ἀλιστήριον καὶ πύργον ἰσχύος ἀπὸ προσώπου Ἐχθροῦ ἔχων τὸν Κύριον ἀεὶ, καὶ ἐπ' αὐτῷ καταφευγέτω ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πολέμου, μὴ ἐν τινι τῶν ἐχθρῶν χώρα τυγχάνων, καὶ λεγέτω· γενοῦ μοι ὁ Θεὸς εἰς καταφυγὴν, καὶ εἰς τόπον ὄχυρόν τοῦ σώσαί με. Οὕτως δύναται περιγενέσθαι πάντων τῶν ἐπερχομένων πειρασμῶν καὶ θλίψεων, πάντοτε τὸν Κύριον καὶ τὴν εἰς αὐτόν πίστιν καὶ ἐλπίδα ὡς βεβαίαν πεποιθήσιν διαπαντὸς πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων. Ἀλλὰ καὶ δόξα ἀνθρώπων καὶ ἔπαινοι καὶ τιμαὶ καὶ ἀρχαὶ ἐὰν ἀπαντῶσιν, ὡς προεῖρηται, μὴ κοιλότητος καὶ τύπους ἐν τῇ ψυχῇ ἐμποιείτωσαν, ἐν τῷ 336 ἠδεσθαι αὐτοῖς καὶ ἐπαναπαύεσθαι, καὶ διὰ ταῦτα ἐπαίρεσθαι καὶ ὑψοῦσθαι· διὰ γὰρ δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν πειραζόμενος, τουτέστι διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας, ἴσος καὶ ἀνένδοτος εἶναι χρὴ ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσιν, ἄσειστος ἀεὶ τυγχάνων. Οὕτως ὁ ἐπὶ τὴν πέτραν τὸν ἑαυτοῦ θεμέλιον οἰκοδομήσας πρῶην, πλημμύραι καὶ ποταμοὶ θλίψεων καὶ χειμῶνες πειρασμῶν, ἀνέμων τε δεινῶν τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας προσκρουόντων καὶ προσρησόντων, οὐκ ἔπεσεν, ἐπειδὴ θεμελίωτο ἐπὶ τὴν πέτραν. Εἰς τοιαύτην ἔξιν καὶ ἀγαθὴν μελέτην, ἀνδρείας τε λέγω καὶ γενναιότητος, μακροθυμίας τε καὶ ὑπομονῆς, πίστεως καὶ ἐλπίδος καὶ πεποιθήσεως, πρότερον ἐξασκήσας ἑαυτόν διὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ ἐθίσας ἦθος ἀγαθὸν καὶ ἀγωγὴν ὁσίαν, καὶ τοῖς λοιποῖς τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύμασι διατρίβων καὶ τῷ λόγῳ ἐπόμενος τοῦ Θεοῦ, ἔπειτα τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν ἐν προσδοκίᾳ πίστεως δεξάμενος, ὁ τοιοῦτος ἀληθῶς γίνεται θεμέλιος καὶ οἶκος καὶ στύλος καὶ ἐδραῖωμα ἐν τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ, 337 καὶ πολλῶν ψυχῶν αἴτιος ζωῆς καθίσταται, τὴν ἀσθένειαν τῶν πολλῶν βαστάζειν δυνάμενος. Καὶ ἡμεῖς τοίνυν εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἑαυτοὺς ἐξασκήσαντες καὶ παντὶ τρόπῳ ἀγαθῷ πρὸς τὴν εὐαρέστησιν τῆς ζωῆς ἑαυτοὺς ἀποδόντες, καὶ ἀνενδότου πρὸς πάντα πειρασμὸν τοῦ νοῦ γενομένου καὶ ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ δυναμούμενοι, τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν κληρονόμοι γενώμεθα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.